

Hiermede is dus het getal der nieuw in ons vaderland waargenomen soorten voor dit jaar geklommen tot tien, waaronder eenige, die vermoedelijk niet voor de eenigste maal zullen zijn aangetroffen, terwijl, zoowel door de gezamenlijke excursie der Vereeniging, als door de bijzondere werkzaamheden der leden, belangrijke aanwinsten van groeiplaatsen, dus voor de kennis van de verspreiding der soorten in ons land, zijn aangewonnen. Ook niet-leden gaven blijk van hunne belangstelling, door toezending van voorwerpen, die zij hadden opgemerkt, en waarvan zij terecht veronderstelden, dat de mededeeling aan onze Vereeniging belangstelling zou inboezemen.

Voor te eindigen, heb ik nog eene oude schuld af te doen, n.l. deze:

In Juli en October 1884 bezocht ik namelijk met studenten van de Leidsche universiteit de eilanden Urk en Schokland, en gaf daarvan bericht op de zomervergaderingen van 1884 en 1885. (Ned. Kruidkundig Archief, 2e serie, 4e deel, blz. 293 en 389). Op eerstgenoemde gaf ik de lijst der in Juli op Urk en Schokland verzamelde en aangeteekende planten; op de tweede, na mijn terugkomst uit West-Indië, deelde ik mede, dat in October nog eenige soorten waren gevonden, in de eerste lijst niet vermeld, en dat wij, door de welwillendheid van mijn reisgenoot, den heer G. M o l e n g r a a f f, in het bezit waren gekomen van de planten, vroeger door den heer P. B a k k e r d e W i t op Urk verzameld, en die aan Prof. H a r t i n g het materiaal hadden geleverd voor de lijst, in zijne beschrijving van het eiland Urk, in 1853 uitgegeven.

Van laatstgenoemde planten bleken onderscheidene minder juist gedetermineerd te zijn, waardoor een goed deel van de verschillen tusschen zijne lijst en de door ons waargenomen planten (l. c. p. 291) opheldering vond. De volledige revisie werd door mij toegezegd, maar de bezigheden, die zich na mijne terugkomst

van de reis hadden opeengehoopt, verhinderden mij aanvankelijk daaraan gevolg te geven en later geraakte de zaak in het vergeetboek. De planten lagen intusschen nog bij elkander, met de lijsten, onder de inserenda, zoodat zij onlangs, als zoodanig, onzen conservator in handen kwamen.

Deze heeft mij toen het beëindigen van deze zaak gemakkelijk gemaakt door alles systematisch te schikken, en, met behulp van de aantekeningen en het materiaal, staten op te maken en dus alles voor te bereiden voor een overzicht en de daaruit te maken gevolgtrekkingen.

In de eerste plaats bleek, dat de 84 door Harting opgegeven planten (de determinatie daargelaten) alle aanwezig zijn, behalve:

Sinapis (*Brassica*) *nigra* L.,
Erysimum (*Sisymbrium*) *officinale* L.,
Sonchus asper Vill.,
Picris hieracioides L.,
Carduus (*Cirsium*) *lanceolatus* L.,
Lolium perenne L.,

die echter alle, behalve *P. hieracioides*, ook door mij zijn opgeteekend, terwijl *Lolium perenne* bovendien onder een anderen naam in de collectie voorkomt.

Wegens min juiste determinatie moeten uit de lijst van Harting vervallen:

Alopecurus bulbosus L.,
Agrostis maritima Lam.,
Phalaris arenaria Smith.,
Poa procumbens Curt.,
Bromus pratensis Smith.,
Holcus mollis L.,
Schenodorus loliaceus Dum.,
Festuca bromoides Smith.,
Lolium arvense Smith.,
Carex flava L.,
Carex stellulata Schreb.,
Juncus squarrosus L.,

Juncus trifidus L.,
Atriplex laciniata L.,
Atriplex patula L.,
Polygonum minus Huds.,
Plantago media L.,
Apargia hispida Hoffm.,
Iberis nudicaulis L.,
Arenaria marina Smith.,
Cerastium vulgatum L.,
Trifolium procumbens L.,
 en daarentegen bijgevoegd:
Alopecurus geniculatus L.β. bulbosus,
Agrostis stolonifera L.,
Phleum pratense L.,
Poa annua L.,
Poa pratensis L.,
Anthoxanthum odoratum L.,
Bromus mollis L.,
Carex arenaria L.,
Juncus Gerardi Lois.,
Atriplex latifolia Wahl. γ. salina Koch.,
Polygonum laxum Rchb.,
Capsella bursa pastoris Mönch.,
Spergularia media Fr.,
Spergularia marginata DC.,
Cerastium triviale L.,
Medicago Lupulina L.

De bij te voegen planten zijn minder dan de vervallene, omdat nu en dan meerdere exemplaren eener zelfde soort als verschillende waren gedetermineerd. Het geheele getal der Hartingsche lijst wordt dus 77, of, met *Picris hieracioides L.* (twijfelachtig omdat de opgaaf door geen exemplaar gedekt wordt en de soort later niet teruggevonden is) 78, zijnde juist het getal, dat door ons in Juli verzameld en aangeteekend werd.

Hierbij kwamen in October:

Stellaria media Vill.,
Cerastium triviale Link.,
Malva vulgaris Fr.,
Ononis spinosa L.,
Apium graveolens L.,
Salsola kali L.,
Beta maritima L.,
Polygonum laxum Rchb.,
Potamogeton pectinatus L.,
Zostera marina L.,
Carex arenaria L.
Glyceria distans Wahlb.,
Lepturus incurvatus Fr.,

waardoor het getal der door ons waargenomene steeg tot 90.

Niet door ons, maar wel door Bakker de Wit gevonden, zijn voorts de volgende 12:

Ranunculus acris L.,
Lepidium latifolium L.,
Cerastium arvense L.,
Trifolium pratense L.,
Lappa tomentosa Lam.,
Convolvulus arvensis L.,
Hyoscyamus niger L.,
Picris hieracioides G.,
Urtica dioica L.,
Anthoxanthum odoratum L.,
Alopecurus pratensis L.,
Cynosurus cristatus L.

Het geheel wordt dus 104.

Hiervan werden door Bakker de Wit niet gevonden de volgende 26 soorten:

Cakile maritima Scop.,
Sagina stricta Fr.,
Spergularia rubra Pers.,

Malva sylvestris L.,
Geranium pusillum L.,
Trifolium fragiferum L.,
Eryngium campestre L.,
Apium graveolens L.,
Galium verum L.,
Anthemis arvensis L.,
Matricaria Chamomilla L.,
Cirsium arvense Scop.,
Centaurea Cyanus L.,
Ballota foetida Lam.,
Chenopodium album L.,
Atriplex littoralis L.,
Atriplex patula L.,
Beta maritima L.,
Potamogeton pectinatus L.,
Zostera marina L.,
Poa trivialis L.,
Holcus lanatus L.
Festuca elatior L.,
Triticum junceum L.,
Triticum acutum D.C.,
Triticum repens L.,

Wanneer men deze verschillen nagaat, wijzen zij niet op een sterke verandering in de Flora in den tijd tusschen de bezoeken van den Heer Bakker de Wit en de onze verstreken.

Van sommige planten is wel waarschijnlijk, dat zij, van de eene of van de andere zijde, zijn over het hoofd gezien, doordien zij op het oogenblik niet bloeiden, afgegraasd waren of dergelijk, b.v. weideplanten als

Ranunculus acris L.,
Trifolium fragiferum L.,
Trifolium pratense L.,
Anthoxanthum odoratum L.,

Alopecurus pratensis L.,
Cynosurus cristatus L.,
Poa trivialis L.,
Holcus lanatus L.,
Festuca elatior, L.

Deze kunnen zeer goed op beide tijdstippen aanwezig geweest zijn.

Eene plant als *Hyo scyamus niger* L., kan als tijdelijke verschijning bij de haven worden aangemerkt, n.l. als toevallig aangevoerd en later weer verdwenen. Planten als *Lappa tomentosa* Lam. en *Urtica dioica* L. eenerzijds, *Malva sylvestris* L., *Anthemis arvensis* L., *Matricaria Chamomilla* L., *Cirsium arvense* Scop., *Centaurea Cyanus* L., *Ballota foetida* Lam., *Chenopodium album* L., zijn van dien aard, dat zij niet zoo lichtelijk over het hoofd worden gezien, al is, bij zeer lokaal voorkomen, of in bijzondere omstandigheden, de mogelijkheid niet uitgesloten.

Verdwenen na vroeger voorkomen kunnen dan zijn: de wegen ruigteplanten

Lappa tomentosa Lam.;
Urtica dioica L.,

en er bij gekomen:

Geranium pusillum L.,
Ballota foetida Lam.,
Chenopodium album L.,

benevens de onkruiden:

Anthemis arvensis L.,
Matricaria Chamomilla L.,
Cirsium arvense Scop.,
Centaurea Cyanus L.

Van de overige planten zijn door den Heer Bakker de Wit waargenomen, die door ons niet teruggevonden zijn:

Lepidium latifolium L.,
Cerastium arvense L.,

Convolvulus arvensis L.

Picris hieracioides L.

Omgekeerd werden er een veertiental door ons aangeteekend en ingezameld, die onder zijn planten niet voorkomen. Het zijn: aan de helling van den diluviaalheuvel:

Eryngium campestre L.,

de waterplanten op alluviaal terrein:

Potamogeton pectinatus L.,

Zostera marina L.,

de kustplanten van kleibodem:

Apium graveolens L.,

Atriplex littoralis L.,

Atriplex patula L.,

Beta maritima L.

de planten van zandig strand en duin:

Cakile maritima Scop.,

Sagina stricta Fr.,

Spergularia rubra Pers.,

Galium verum L.,

Triticum junceum L.,

Triticum acutum D.C.,

Triticum repens L.

Hieromtrent valt op te merken, dat sommige van deze planten moeilijk zijn over het hoofd te zien, b.v. de groote *Triticum*'s. Er heeft dus, ten aanzien van de natuurlijke Flora, op de alluviale terreinen stellig eenige vermeerdering, door aanvoer van buiten, plaats gehad.

Daarentegen zouden *Lepidium latifolium L.*, *Cerastium arvense L.*, *Convolvulus arvensis L.* en *Picris hieracioides L.*, door veranderingen van het terrein, weder verdwenen kunnen zijn. Bij de zeer kleine uitgebreidheid, die het zandig alluvium op Urk heeft, is dit niet onmogelijk. Voor Rottum heeft de Heer Schipper veel grootere veranderlijkheid geconstateerd. En sommige planten, die men elders gewoon is in groote hoeveelheden gezellig bij

elkander groeiend te vinden, waren hier slechts spaarzaam vertegenwoordigd. Ik herinner mij, dat wij b.v. lang naar *Carex arenaria* L. hebben gezocht en ten slotte maar een enkel exemplaar hebben aangetroffen.

Ik laat hier de lijst der op Urk verzamelde en waargenomen planten volgen, met vermelding achter den naam van het jaartal 1853, wanneer zij alleen voorkomt onder de planten van den Heer Bakker de Wit, die tot grondslag van de beschrijving van Harting in 1853 hebben gediend, en van het jaartal 1884, wanneer zij alleen door ons in 1884 verzameld is, terwijl de toevoeging der letter *a* beteekent, dat zij enkel aangeteekend, niet ook verzameld werd. Hierbij zijn natuurlijk niet de opgaven opgenomen, die gebleken zijn op onjuiste determinatie te berusten.

Flora van Urk

1853, 1884.

- Ranunculus acris* L. 1853,
 „ *repens* L.,
Sisymbrium officinale L.,
Brassica nigra Koch.,
Sinapis arvensis L.,
Lepidium latifolium L. 1853,
Capsella Bursa Pastoris Mönch.,
Senebiera Coronopus Poir.,
Cakila maritima Scop. 1884,
Sagina stricta Fr. 1884,
Lepigonum medium Fr.,
 „ *marginatum* Koch.,
Lepigonum rubrum Wahl. 1884,
Halianthus peploides Fr.,
Stellaria media Vill.,

- Cerastium triviale* Lk.,
Cerastium arvense L. 1853,
Malva sylvestris L. 1884,
Malva vulgaris Fr.,
Geranium molle L.,
Geranium pusillum L. 1853,
Erodium Cicutarium Her.,
Ononis spinosa L.,
Medicago lupulina L.,
Trifolium pratense L. 1853,
Trifolium repens L.,
Trifolium fragiferum L. 1884 (verzameld, maar het exem-
plaar thans door insecten opgegeten),
Lotus corniculatus L.,
Potentilla anserina L.,
Sedum acre L.,
Eryngium campestre L. 1884, a.,
 maritimum L.,
Apium graveolens L. a. (ook verzameld doch het exemplaar
thans door insecten opgegeten),
Galium Aparine L.,
Galium verum L. 1884,
Aster Tripolium L.,
Bellis perennis L.,
Artemisia maritima L.,
Achillea Millefolium L.,
Anthemis arcensis L. 1884,
Matricaria Chamomilla L. 1884,
Senecio vulgaris L.,
Cirsium lanceolatum Scop. a.,
Cirsium arvense Scop. 1884,
Onopordon Acanthium L.,
Lappa tomentosa Lam. 1853,
Centaurea Cyanus L., 1884,
Leontodon autumnalis L.,

Taraxacum officinale Wig.,
Sonchus arvensis L.,
 „ *asper* Vill.,
 „ *oleraceus* L.,
Convolvulus arvensis L. 1853,
Solanum nigrum L.,
Hyoscyamus niger L. 1853,
Ballota foetida Lam. 1884,
Glaux maritima L.,
Statice Armeria Hoffm.,
Plantago maior L.,
 „ *lanceolata* L.,
 „ *maritima* L.,
 „ *Coronopus* L.,
Schoberia maritima C.A.M.,
Salsola Kali, L.,
Salicornia herbacea L.,
Chenopodium album L. 1884,
Atriplex latifolia Wohl.,
 „ *littoralis* L. 1884,
 „ *patula* L. 1884,
Beta maritima L. 1884,
Rumex crispus L. 1884,
Polygonum laxum Rchb.,
 „ *aviculare* L.,
Urtica urens L.,
 „ *dioica* L. 1853,
Triglochin maritimum L.,
Potamogeton pectinatus L. 1884,
Ruppia sp.,
Zostera marina L. 1884,
Juncus Gerardi Lois.,
Scirpus maritimus L.,
Carex arenaria L.,
Anthoxanthum odoratum L. 1853,
 Ned. Kruid. Archief. 3e Serie. I. 3e Stuk.

- Alopecurus pratensis* L. 1853,
Alopecurus geniculatus β . *bulbosus* A. Hoffm.,
 (in de lijst Kruidk. Arch. l. c. p. 223 als *A. bulbosus* L.
 vermeld);
Agrostis stolonifera L.,
Phragmites communis Trin.,
Poa annua L.,
 trivialis L. 1884,
Glyceria distans Wahlbb.,
 maritima M.et.K.,
Cynosurus cristatus L. 1853,
Holcus lanatus L. 1884 a.,
Festuca duriuscula L.,
Festuca elatior L. 1884
Bromus mollis L.,
Triticum junceum L. 1884,
 acutum DC. 1884,
 repens L. 1884,
Lolium perenne L.,
Hordeum murinum L.,
Lepturus incurvatus Trin.,